

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เพศหญิง เพศชาย และเพศพิเศษหรือบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศโดยกำเนิด หรือแม้ว่าภายหลังเกิดมาแล้วมีความประสงค์ที่จะดำรงเพศหรือดำรงสถานะที่แตกต่างไปอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการที่จะดำรงสถานะอยู่ในสังคมไทยอย่างเท่าเทียมกันและมีโอกาสเหมือนกัน และเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุทางเพศสามารถเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายนี้ได้ ตลอดจนให้มีการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา หรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

และในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ชัดเจนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยสาเหตุเกี่ยวกับเพศ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมทางเพศ จึงต้องยกร่างกฎหมายพิเศษที่มีลักษณะในการให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยสาเหตุทางเพศอย่างครอบคลุมในทุกพื้นที่ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้นโดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ มีดังนี้

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๘ ก วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๗

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ปัจจุบันไม่มีมาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศที่ชัดเจนส่งผลให้บุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศไม่ได้รับความคุ้มครองและไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควรสมควรมีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๖ หมวด มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓๖ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยาม (มาตรา ๓)

“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลทางวิชาการ ทางศาสนา หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
 “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
 “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. หมวด ๑ คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

๒.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ สทพ.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง และผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา ๕)

๒.๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา ๖)

๒.๓ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา ๗)

๒.๔ กำหนดเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (มาตรา ๘)

๒.๕ กำหนดเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง (มาตรา ๙)

๒.๖ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สทพ. (มาตรา ๑๐)

๒.๗ กำหนดเกี่ยวกับองค์ประชุมของคณะกรรมการ สทพ. ประธานในที่ประชุม และการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม (มาตรา ๑๑)

๒.๘ กำหนดให้คณะกรรมการ สทพ. มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการ สทพ. มอบหมายได้ (มาตรา ๑๒)

๓. หมวด ๒ คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศและสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

๓.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศเรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ วลพ.” ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินสิบคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านนิติศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ และด้านจิตวิทยา อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน และให้ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา ๑๓)

๓.๒ กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ วลพ. (มาตรา ๑๔)

๓.๓ กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง การประชุมคณะกรรมการ สทพ. และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการ สทพ. มาใช้บังคับกับคณะกรรมการ วลพ. โดยอนุโลม (มาตรา ๑๕)

๓.๔ กำหนดให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวรับผิดชอบงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ สทพ. และคณะกรรมการ วลพ. และกำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (มาตรา ๑๖)

๔. หมวด ๓ การตรวจสอบการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

๔.๑ กำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ประกาศ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศจะกระทำมิได้ (มาตรา ๑๗)

๔.๒ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ใดเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่ามีการ เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศหรือไม่ ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา ๑๘)

๔.๓ กำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลซึ่งถูกเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (มาตรา ๑๙)

๔.๔ กำหนดให้คณะกรรมการ วลพ. มีอำนาจออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อระงับและป้องกันมิให้มีการเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และให้การสงเคราะห์ผู้เสียหายตามความในหมวด ๔ (มาตรา ๒๐)

๔.๕ กำหนดเกี่ยวกับกรณีที่คณะกรรมการ วลพ. วินิจฉัยว่า มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ระหว่างเพศโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น (มาตรา ๒๑)

๔.๖ กำหนดให้ กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งคณะกรรมการ วลพ. มอบหมาย มีอำนาจหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการ พิจารณา ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๒๒)

๔.๗ กำหนดให้ กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัว ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้งที่ในการปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา ๒๓)

๕. หมวด ๔ การสงเคราะห์ผู้เสียหาย ทั้งหมดคือ

๕.๑ กำหนดเกี่ยวกับสิทธิการขอรับการสงเคราะห์ของผู้เสียหาย (มาตรา ๒๔)

๕.๒ กำหนดเกี่ยวกับการยื่นคำขอแทนผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์คนเสมือนไร้ ความสามารถ หรือคนไร้ความสามารถ หรือผู้เสียหายไม่สามารถยื่นคำขอรับการสงเคราะห์ด้วยตนเองได้ (มาตรา ๒๕)

๕.๓ กำหนดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้เสียหาย (มาตรา ๒๖)

๕.๔ กำหนดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ที่ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา ๒๗)

๖. หมวด ๕ กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

๖.๑ กำหนดให้มีการจัดตั้ง “กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ขึ้นในสำนักงานกิจการ สตรีและสถาบันครอบครัว เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (มาตรา ๒๘)

๖.๒ กำหนดเกี่ยวกับองค์ประกอบของกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และกำหนดให้ เงินและทรัพย์สินส่งเข้ากองทุนโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (มาตรา ๒๙)

๖.๓ กำหนดกรอบวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินในกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (มาตรา ๓๐)

๖.๔ กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการ สทพ. แต่งตั้งจำนวนสี่คน โดยจะต้องเป็นผู้แทนจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศเป็นกรรมการ และให้รองผู้อำนวยการสำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารกองทุนจะแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้ (มาตรา ๓๑)

๖.๕ กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง การประชุมคณะกรรมการ สทพ. และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการ สทพ. มาใช้บังคับกับคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยอนุโลม (มาตรา ๓๒)

๗. หมวด ๖ บทกำหนดโทษ

๗.๑ กำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ วลพ. ที่ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อระงับและป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (มาตรา ๓๔)

๗.๒ กำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งไม่อำนวยความสะดวก ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง ไม่ตอบหนังสือสอบถาม หรือไม่ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา (มาตรา ๓๕)

๗.๓ กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร) และผู้ว่าราชการจังหวัด (สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่น) ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ในกรณีเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ควรถูกฟ้องร้อง (มาตรา ๓๖)

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์ / จัดทำ